

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

F. R. Greve
Om
Restauration af Malerier
1855

#75 025

~~245-a~~

75 025

61-3

Om

Restauration af Malerier,

samt

en kortfattet Anviisning

til

**at rense og blege Kobberstik, Lithographier,
Tegninger o. d. l.,**

ved

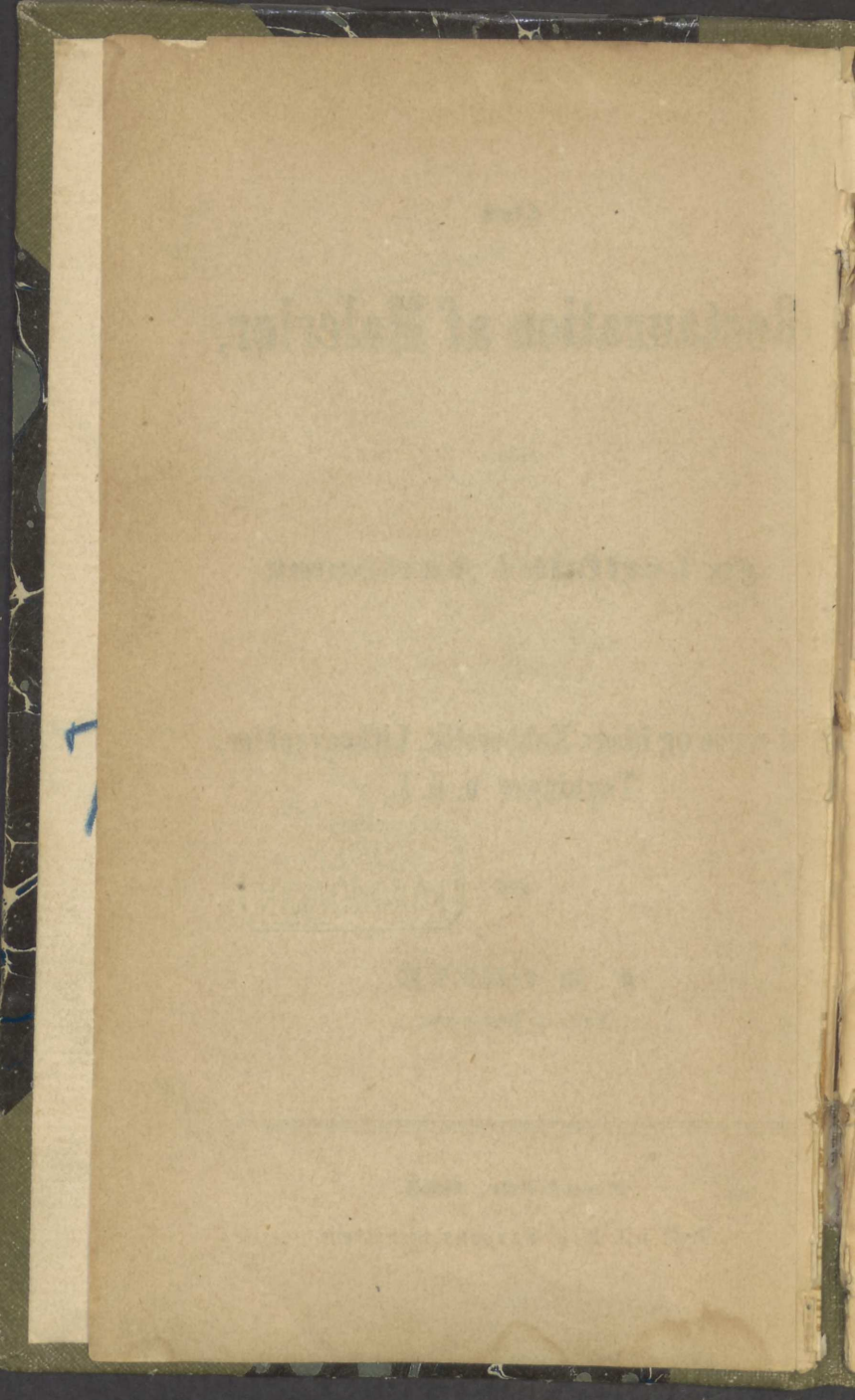

F. R. GREVE,

Maler og Restaurator.

Roeskilde, 1855.

Trykt i J. D. C. Hansons Bogtrykkerie.

Indledning.

Vor Tid, som i enhver Henseende er betænkt paa at opsøge og samle Alt det, der er levnet os fra Fortiden, har i Særdeleshed viist en tiltagende Interesse for Malerkunsten og en forøget Lyst til at samle saavel ældre som nyere Malerier. Med denne Lyst fremkommer da ogsaa den Fornödenhed, hvad de ældre Malerier angaaer, som ofte ere i en sørgelig Forfatning, at kunne rense dem og, saa vidt muligt, igjen bringe dem deres oprindelige Tilstand nærmere. Men netop denne Fornödenhed bidrager ogsaa til, at mangt et gammelt Kunstværk ved ufornuftig og skjödesløs Behandling, om ikke ganske fordærves, dog bliver berövet sin Originalitet og nedsynker i de middelmaadige Maleriers Klasse.

Ofte have allerede Malere og Kunstelskere tilraadet Maleriesamlere, kun at betroe en duelig og samvittighedsfuld Restaurator deres Malerier, og hvis disse

Raad vare blevne hørte og fulgte, hvor mange Kunstskatte vilde da ikke have været vundne!

Restauratorernes Collegium bestaaer for Tiden desværre kun af meget faa, derimod er Antallet af de Malerier, hvilke enten ere maadeligt eller slet ikke restaurerede, Legio. Det vilde derfor være ønskeligt, om flere unge Malere, der følte Lyst og Evne, vilde vælge Restauratorens Vei og hjælpe til at forlænge Tilværelsen af den gamle Kunsts ophøiede Mindesmærker.

Man maa ikke troe at Kunsten vilde tabe ved, at en duelig, og af Kjærlighed til samme besjælet Aand, vilde ofre sine Kræfter i denne Retning; — man kunde maaskee bevise det Modsatte!

Vel savner Restauratoren en mægtig Drivefjær, som hjælper til at sætte den selvstændige Udøvelse af Kunsten i Gang, — Berømmelsen! — Han kan ikke sætte sig et Mindesmærke for Efterverdenen, meget mere opløser han sit inderste Væsen for draabevis at indgyde sine adopterede Børn det. Stille og flittig er hans Virkens Gang. Uden Spor bliver hvad han skaber. Jo renere og sin første Pragt nærmere han fremdrager et ædelt Værk fra Mørket, desto mindre vil man tænke paa ham derved. Og naar den vanskeligste Opgave er lykkedes ham, forstaaer dette sig, som af sig selv. Ligesom en ædel Daad ikke tør roses høit af Udøveren, saaledes maa ogsaa Restauratoren kun finde Belønning i sin egen Bevidsthed. Maaskee ogsaa en høiere Løn bliver ham til Deel i Omgangen med en fjern Fortids Aander og deres usynlige Taksigelse.

Kun den, der føler den sande Kjærlighed for vore Forgængere i Kunsten, kun den, der ikke sparer Møie og Flid og fremfor Alt er i Besiddelse af en stor Portion Taalmodighed, er skikket til Restaurator. At han er Maler med Liv og Sjæl, er Noget, som følger af sig selv, fordi kun den, der nøie er indviet i Kunstens Alvor, der har erfaret, under hvilke Betingelser og Besværligheder et Kunstværk ofte bliver til, kan gjøre sig fortrolig med enhver Mesters Naturel, og erkjende og skatte hans Fortjenester.

For at give Kunstelskere og Begyndere i Malerierestaurationen en Ledetraad i Haanden, da der for Öieblikket ikke er Leilighed til, af erfarne og duelige Kunstnere i dette Fag, praktisk at lære, hvilket visseligen vilde være sikkere og udfordre mindre Tid, skrev jeg disse Blade, som kun indeholde Erfaringer, der ere samlede, dels praktisk af min Fader, der i mange Aar med Iver og Kjærlighed har offret sin Tid til Restaurationen, og af mig selv, der ogsaa i lang Tid har beskæftiget mig med samme; dels ved at læse og prøve flere fremmede Værker om Restauration; og endelig derved, at jeg paa mine Reiser i Udlandet har besøgt og sat mig i Forbindelse med bекjendte og duelige Restauratorer.

Saavidt jeg veed er der endnu Ingen, der har skrevet om Restauration i vort Modersmaal og derfor troer jeg at disse Blade ville være mange Kunstnere og Kunstelskere velkomne.

Om Restauration og Vedligeholdelse af Malerier i Almindelighed.

Ved moderne og sunde Malerier er i Ordets egentlige Forstand kun Vedligeholdelse tænkelig; ved saadanne derimod, hvis Billedflade ved Smuds, Røg, fordærvet Fernis etc. er bleven ureen; eller hvor Farverne ere revnede og ligge löse, og hvis Fundament endelig er angrebet eller beskadiget; ved saadanne Malerier kan der vel neppe, uden forudgangen Istandsættelse være Taler om Vedligeholdelse.

Men denne Istandsættelse eller Restauration udfordrer, at den, der vil paatage sig samme, maa staae paa samme Standpunkt til det lidende Maleri, som Lægen til det syge Menneske. Sikkert at kjende den lidende Tilstand, og dens Aarsag, er begges höieste Kunst, og da vil ogsaa let Midler til Helbredelsen findes.

Naar derfor et Malerie er beskadiget enten ved dets höie Alder, eller ved ydre Indvirkning af Smuds, Stöv. skadelig Fernis, slet Indmaling etc., maa Restauratoren fremfor Alt undersøge: 1) hvad der virkelig er fremmed og kan borttages og forbedres; og 2) hvad Tiden eller ydre Indvirkning har frembragt, hvilket nu hörer til Maleriets Væsen og derfor ikke kan fjernes uden at skade dets Originalitet.

Til første Kategorie höre alle virkelige Ureenheder, gule, brune, eller fordærvede Fernisser, slet udførte og eftermørknede Retoucher; (ofte ere, for en ringe Beskadigelses Skyld, hele Partier overmalede),

— saadanne Retoucher ere tidt saa betydelige, at hele Maleriet har tabt sin Charakter.

Til den anden höre de afblegede og eftermørkede Farvetoner, som ofte foranledige den Uerfarne til at troe, at et Malerie er forvadt, eller at Fernis og et Lag af Smuds have frembragt disse Toner, hvilke kun maae tilskrives Farvernes Uægthed, eller Malerens eiendommelige Behandling af samme. Et forvadt Malerie adskiller sig fra et afbleget derved, at hiint har tabt en Deel af Farvemassen, dette derimod i Farvens Tone. Endvidere höre herhen alle gjennemskinnende Contourer, Originalcorrecturer og manges en paafaldende Haardhed og Eftermørkning i Lys og Skygge. De fleste Malerier have ogsaa ved Tiden faaet en emailleagtig Overflade, af en guldliggende behagelig Tone, der ofte giver dem en Klarhed og Varme, som er henrykkende: den saakaldte Patina; man vogte sig vel for at forstyrre denne, da for det Meste Lasurene ere nöie forbundene dermed.

Nödvendigt er det, at Restauratoren gjør sig fortrolig med Malerkunstens Technik, og med Malernes forskjællige Behandlingsmaade af deres Værker, for at kunne adskille det væsentligt Eiendommelige fra det Tilfældige og Fremmede. Det Originale skal han söge at befrie fra fremmed Indvirkning, men aldrig foretage en Forbedring af samme.

Först og fremmest bör undersöges om et Malerie trænger til at renses og restaureres, og om dette vil være til Gavn for samme; dernæst hvilket Binde-

middel der er brugt til Farverne og i hvilken Tilstand Grunden og Fundamentet befinder sig.

Om Fundamentet, Grunden og disses Istandsættelse.

Fundamentet bestaaer enten af Træ, Lærred, Metalplader, sjældnere hos de ældre Malerier af Pap, Papir etc.; paa dette ligger Grunden, der er meget forskjellig; som oftest bestaaer den af Gibs, Kridt, Pibeleer og da er Liim eller Klister Bindemiddelet, eller den bestaaer af Oliefarve, ofte blandet med Bolus. Denne maa nøie undersøges og først og fremmest istandsættes; er den beskadiget, gjør man bedst i at vælge samme Stof, hvoraf den er lavet, til at reparere den.

Man ansee aldrig Grunden for ubetydelig; den er en væsentlig Deel af et Malerie, og bidrager ikke alene meget til dettes Vedligeholdelse, men ogsaa til Farvernes Skjönhed.

Hvad et beskadiget Fundament angaaer, tager man, hvis dette bestaaer af Træ, en duelig Snedker til Hjælp, og lader alle forekommende Revner sammendrive og lime; Ormhuller udfylder man med Papirspaaner dyppede i Liim. Er Træpladen meget skrøbelig, lader man den, saa nær muligt, afhövle og lime paa en ny Plade af samme Træart (som maa være godt udtørret), eller ogsaa anbringer man Lister i Form af et Net paa samme: saaledes at den første Række Lister-paalimes i lige Flugt med Træets Aarer, den

anden derimod indfalses; hvorved forebygges, at Træpladen kaster sig. Mange Restauratorer holde for, at det er af stor Nytte at stryge hele Pladen med Oliefarve, for at forhindre Fugtighedens Indtrængen. Ere saadanne Experimenter nödvendige, maa man beklæbe Forsiden eller Malsiden med fiint Trykpapir, hvilket i alle Tilfælde, hvor Grunden eller Fundamentet skal istandsættes paa Bagsiden, er meget hensigtsmæssigt: da det forhindrer löstliggende Farver fra at falde af, og hele Billedfladen meget bedre skaanes.

Det er ogsaa flere Gange og med Held forsögt at aftage et Malerie aldeles fra en gammel mör Træplade og sætte det paa en ny eller paa Lærred. Saaledes har Hacquin i Paris udfört dette ved den Raphaelske „Madonna da Foligno“.

Dette Forsög er kun anvendeligt ved saadanne Malerier, der ere malede paa en stærk Grund. Man beklæber först Malsiden med Mousselin og derpaa med flere Lag fiint Trykpapir; naar dette er godt udtörret, lægger man Maleriet omvendt paa en glat Flade og lader en duelig Snedker med Hövl, Rasp o. d. l. borttage Træet saa nær som muligt og bortfjerner de sidste Rester ved at blöde dem med varmt Vand og ved Hjelp af en Kniv eller Tang. Paa den saaledes blottede Farvegrund bringer man nu en Masse, bestaaende af 1 Pd. Kridt, $\frac{1}{2}$ Pd. Meel og 8 Lod god, oplöst Liim, hvortil man kan föie nogle Lod Vox, lader denne törre godt og söger ved Slibning med fin Pimpsteen at frembringe en glat, jevn Overflade, og beklæ-

ber denne med Mousselin; nu kan man sætte Maleriet enten paa en ny, godt tilberedt Træplade eller paa stærkt Lærred. Efterat det er godt udtørret, afløser man med Vand det paa Malsiden Paaklistrede, og udpresser muligt forekomne Ujevnheder med et varmt Strygejern.

Ofte forekommer, at Træpladen har kastet sig og antaget en bueformet Retning. Smaa og svage Bræder lade sig let rette igjen ved at befugte dem med Vand paa Bagsiden, lægge dem paa en jevn, lige Flade med Malsiden opad, og gjentage dette saalænge, til Pladen er bleven saa elastisk, at man uden Skade for Maleriet tør bringe den i Rammen og ved Stifter tvinge den tilbage i sin horizontale Retning.

Ved større og sværere Plader forsøger man samme Proces, og hjælper dette ikke, lader man gjøre Indsnit med Kniv eller Stiksaug i lige Retning med Træets Aarer, og vedbliver at behandle det med Vand. Saasnart man mærker, at Træet begynder at give efter, lægger man det med Malsiden opad i horizontal Retning paa en glat, lige Flade, bedækker det med blødt Papir eller Tøi, og lægger herpaa en eller anden Vægt, som stedse gjøres tungere, indtil det igjen er blevet lige; nu søger man at tørre det og lader det efter Skjøn forsyne med Lister eller Net.

Er Lærred Fundamentet i Maleriet, og er dette beskadiget, eller ved Ælde, Fugtighed, etc., ödelagt, saa sættes det paa nyt Lærred. Naturligviis maa man tage Maleriet, efterat det er beklæbet med Papir, af

den gamle Blendramme, lægge det paa en glat, horizontal Flade og undersøge Bagsiden, borttage alle gamle Lapper, mulige Ujevnheder, Smuds etc.; ligeledes søger man at forene, saavidt muligt, Kanterne af Riffter, Huller o. d. l. Det nye Lærred maa om muligt bestaae af eet Stykke; er til et større Malerie ikke noget af den nødvendige Brede at faae, blive to eller flere Stykker omhyggeligt sammensyede, saa at ingen Ophøining af Sømmen er at føle.

Man har tvende Maader at sætte et Malerie paa nyt Lærred.

Den første er: at udvaske det nye Lærred i varmt Vand, tørre det, og søge ved Spænding saa meget som muligt at blødgjøre det. Derefter bestryger man Maleriet saavel som Lærredet med Klister*) og forener nu begge ved at trykke og stryge fra Midten af, for at undgaae Luftblærer. Naar Lærredet overalt ligger glat, bedækkes det med Træ- eller Metalplader, for at forhindre det fra at løsne sig eller slaae Buler. Saa snart det er halvtørt, tager man et Strygejern, der ikke mere spytter, og stryger overalt paa begge Sider, saalænge til hele Fladen er jevn og glat, lader det derpaa aldeles tørre, hvorefter det spændes paa den nye Blendramme (naturligviis Kileramme), og nu

*) Dette Klister tilberedes af $\frac{2}{3}$ Hvedemeel og $\frac{1}{3}$ opløst Liim, der koges sammen. For at beskytte det imod Maddiker, blander man noget pulveriseret Spanskgrønt deri. Da Klisteret let bliver klumpet, sies det igjennem en Sigte eller et Stykke aabent Tøi og bruges varmt.

søger man med Vand at opløse og bortfjerne det paa-
klistrede Papir.

Den anden Maade er: at spænde det nye Lærred
strax paa Blendrammen, stryge det med tynd Liim,
lade denne tørre og slibe det glat med Pimpsteen.
Derefter stryger man Maleriets Bagside, som er rensed
fra alt Fremmed, saavel som Lærredet med Klister og
forener nu begge paa samme Maade, som ovenfor er
omtalt; naar Maleriet ligger fast overalt, vender man
det om med Malsiden nedad og trykker og gnider li-
geledes Bagsiden godt, lader det saaledes ligge, til
det er halvtørt, hvorpaa det behandles med varme
Bolte paa begge Sider. For at kunne stryge med
Sikkerhed paa Forsiden, maa man anskaffe sig for-
skjællige meget glatte Træplader af Blendrammens Tyk-
kelse til at lægge under ved Arbeidet.

Den første Maade har den Fordeel, at man med
større Lethed kan stryge og behandle Maleriet, hvor-
imod det ogsaa kan hændes, at ved Spændingen paa
Blendrammen let et eller andet Sted løsner sig igjen.

Ved større Billeder har jeg altid brugt den sidst
angivne Maade, ved mindre derimod den første.

En tredie Maade er: at borttage det gamle möre
Lærred aldeles fra Farvegrunden. Men da dette er et
meget voveligt Foretagende anvender man det kun i
de yderste Nödstillfælde.

Maleriet bliver udbredt paa en jevn, glat Flade,
beklæbet med flere Lag fiint Trykpapir, og over disse
endnu tyndt Shirting eller Mousselin; betynged med en

eller anden Vægt lader man det tørre. Dernæst lægger man Maleriet omvendt paa et fast Underlag og befæster Kanterne med Stifter. Med varmt Vand bløder man nu det gamle Lærred saalænge, indtil man med en Tang kan aftrække de enkelte Traade, hvilket maa skee med Forsigtighed og Taalmodighed. Man kan ogsaa først væde det gamle Lærred med fortyndet Salpeter- eller Saltsyre, for at gjøre det endnu mørere og komme hurtigere til Maalet; kun vogte man sig for at Syren ikke trænger igjennem til Farverne, da den let gjør disse sprøde, saa de smuldre; ogsaa kan den forandre Tonen i mangen Farve. Naar man efterhaanden har fjernet de gamle Traade, bortvasket omhyggeligt al Syre og Grunden er godt udtørret, bestryger man den med et Klister, blandet med noget Kridt, og søger derved at jevne hele Fladen, som man senere, naar den er tør, kan slibe med Pimpsteen. Paa den før angivne Maade bliver nu et Stykke Lærred tilberedt og paaklistret; det Hele bedækket med Plader og tørret; hvorefter man med varmt Vand søger at bløde og bortfjerne det paaklistrede Papir og Tøi, og spænder det saa paa sin Blendramme.

Er et Malerie paa Lærred meget udtørret, stift, eller meget sammenkrympet, maa man søge at gjøre det blødt igjen ved at bestryge det med Valmueolie, og lade denne nogen Tid trænge ind i de gamle Farver; derpaa bedækker man Maleriet med Oliepapir, lægger det paa en horizontal, jevn Flade, og stryger med varme Bolte saalænge det findes nødvendigt.

Have Farverne paa et Malerie faaet Revner og Randen af disse hævet sig, hvilket ofte forekommer, kan man anvende den samme Fremgangsmaade, som nylig omtaltes. Skulde ved Strygningen et eller andet Sted Oliepapiret klæbe fast, maa man aldrig rive det voldsomt fra, da let Farven følger med, men søge at bortfjerne det med lunkent Vand.

Have Farverne skjælagtigt løsnet sig eller blæragtigt hævet sig fra Grunden, maa man bringe Klister eller tynd Liim, eller en Blanding af Liim og Oliefernis (til 4 Lod Liim opløst i omtrent 10 Lod Vand, tager man 4 Lod Oliefernis) i Aabningen mellem Skjællene, og i Blærerne, ved at stikke et Hul med en Naal i dem, eller ved Indsnit med en fin Kniv. Man bedækker derpaa Stederne med Oliepapir, og betynger dem med Metalplader; efter nogle Timers Forløb kan man da stryge dem med varme Bolte; kun vogte man sig for, nogensinde at benytte disse for varme.

Enkelte smaa Huller og Rifter i Lærredet behandler man omtrent paa samme Maade, som om et Malerie sættes paa nyt Lærred. Man beklæber dem paa Malsiden, efterat have fjernet, eller bragt i Orden, Trevler, Traade og Kanter, med tyndt Papir, renses Bagsiden og lægger Charpie dyppet i Klister paa Hullet eller Riften; dog er dette kun anvendeligt ved de mindre; ved større Beskadigelser maa man tage et Stykke blødt Lærred, trevle Kanterne, stryge dette saavel som Stedet med en af de omtalte Klæbmasser

og gnide det godt fast; naar det er halvtørt presses det ligeledes med varme Bolte.

Fundamenter, der bestaae af Pap, Papir, Pergament, behandles paa lignende Maade, naar det er fornødent at istandsætte dem. Kun maa man til Papir, Karton eller andet tyndt Stof ikke tage Lærred til Underlag, fordi Traadene selv i det fineste Lærred ved Fugtigheden saaledes svulme at de ere synlige paa Billedfladen; hensigtsmæssigere er det at vælge samme Stof eller fiint Shirting.

Metalfundamenter ere vanskeligst at istandsætte, naar de ere angrebne. Derved er Intet at gjøre uden at bortfjerne alt Smuds, Rust eller ved Kobber det Irrede og stryge dem med Oliefarve paa Bagsiden. Som oftest ere de bulede; man lægger dem da imellem tvende Stykker fiint Filt, (Malsiden maa beklædes med fiint Papir) og søger med en Træhammer at banke dem saa jevne og lige som muligt; men det maa skee med yderste Forsigtighed, da Farverne let springe af.

Om Aftagelsen af Fernisser, Smuds etc.

Naar saaledes Fundamentet og Grunden igjen ere bragte i Orden ved et beskadiget Malerie, undersøger man, hvorvidt det trænger til at renses og istandsættes paa Malsiden. Ved Malerier, der skulde sættes paa nyt Lærred, er det ikke ligegyldigt, om de renses förend de paasættes eller senere; have de mange Revner, Rifter og Huller og det gamle Lær-

red kun nogenlunde kan holde Behandlingen ud, er det bedre at foretage Rensningen forud, da let en Deel af den oplöste Smuds og Fernis trænger igjennem disse Revner ned i Klisteret og det ny Lærred; dette vilde ikke alene frembringe en betydelig Eftermörknen, men ogsaa forhindre at erstatte de defecte Steder godt og reenligt, da de nye Farver vilde finde en smudsig, klæbende Grund.

Den første, nödvendige Rensning af et Malerie begyndes altid med en blöd Svamp og koldt eller varmt Vand; dog er det nödvendigt ogsaa at anvende dette milde Middel forsigtigt, i Særdeleshed ved Malerier paa Kridtgrund, og saadanne der have mange Revner, da formegen Fugtighed let lösner Farverne, hvorfor man ogsaa maa söge efter Vadskningen omhyggeligt at törre dem, og fremfor Alt paasee, at ingen Fugtighed bliver tilbage paa Bagsiden.

Naar der ved Vadskning med Vand viser sig noget skumagtigt, kan man i de fleste Tilfælde være sikker paa at Maleriet har været overtrukket med Æggehvide, eller med Vandfernisser, der ere blandede af Gummi arabicum, Sukker, Galle etc. Ofte lade disse Substantser sig fjerne, naar man vedbliver, at behandle dem med lunkent Vand. Ere de derimod for gamle og haardnakkede, overstryger man Maleriet med Valmueolie; denne trænger gjerne ind i de gamle Farver og giver dem ny Næring, derved skaller og lösner den törre Æggehvide, Gummi etc. sig, hvilken nu let borttages med tyndt Klister af Rugmeel og Vand, som

paastryges og med en blød Pensel flittigt omrøres; dette suger ogsaa den overflödige Olie til sig, og man kan senere afvaske det Hele med lunkent Vand.

Gammel Æggehvide kan ogsaa oplöses med varmt Brændeviin, dog maa det forsigtigt anvendes.

Mange Malerier have aldrig faaet en beskyttende Fernis; forekomme derfor saadanne. og deres Overflade er bedækket med Smuds, Rög, atmosfæriske Dunster o. dl., saa maa man hverken spare Tid eller Möie for at söge at oplöse og bortfjerne dem med de mildeste Midler.

Har man forsögt ved Vadskning med lunkent, efter Omstændighederne ogsaa med varmt Vand at oplöse det Fremmede og det ikke vil hjælpe, saa tager man venetiansk Sæbe, pidsker denne i Vandet og prøver dette Middel; kun er det nödvendigt, at Maleriet vadskes flere Gange med reent Vand bagefter, for at ikke nogen Sæbe bliver tilbage. Er ei heller dette tilstrækkeligt, maa man tage Suurdeig, fortynde den med Vand til en tyk Vælling.

Stivelse eller Klister, blandet med nogen Eddike eller med Salt, ogsaa revne Kartofler eller Roer ere anvendelige. Alle disse Substantser bringer man paa Maleriet i et tyndt Lag, lader dem efter Omstændighederne virke flere Timer, idet man af og til med en blød Börste eller Pensel rörer om idem, og altid holder en Svamp i Beredskab for at undersøge, hvorvidt og hvormeget de virke.

I de værste Tilfælde er der endnu et Middel, som naar alt Andet slaaer feil, fører til et Resultat:

man tager rensed Potaske, oplöser den i Vand, og blander den i et Klister af Meel eller Stivelse (omtrent 1 Quintin Potaske paa en Comptoirkop fuld Klister); denne Masse stryger man med en Pensel paa Maleriet, dog ikkun paa et lille Stykke ad Gangen, for bedre at iagttage Virkningen; ogsaa maa Stedet strax afvadskes og törres, og derpaa indgnides med Olie. Man maa være meget forsigtig med dette Middel, da Potasken let angriber Farverne og forandrer deres Tone.

Ved Billeder, der have været udsatte for Rög, gjør godt bruunt Öl, anvendt som Vand, undertiden god Virkning; ligeledes er Vand, blandet med noget Chlor eller Chlorkalk et fortræffeligt Middel til at rense dem fra Rög, atmosfæriske Dunster etc.

Ved Malerier, der ere fernisserede, maa man, hvis det er nödvendigt at aftage Fernissen, först undersøge, af hvilke Bestanddele den er lavet. Disse bestaae af forskjellige Harpixarter, som: Mastix, Sandarak, Benzöe, Colophonium, Copal; Schellak, Rav etc. oplöste i Terpentiniolie, Spiritus Vini eller Olie.

Mastix adskiller sig fra de andre Harpixarter, selv naar den er meget udtörret, ved en eiendommelig Lugt, som man let kan kjende, naar man gnider den med Fingeren. Det almindeligste Middel til at aftage Mastixfernis er det saakaldte Pudsvand (Spiritus vini rectificatissimus 1 Deel, Terpentiniolie 1 Deel, Copaiva Balsom $\frac{1}{2}$ Deel). Man anvender dette ved at dyppe en lille blöd Svamp eller noget Bomuld deri, befugter et

lille Sted ad Gangen, lader det et Öieblik virke og törrer den oplöste Fernis bort med et Stykke reent blödt Lærred, som er befugtet med Terpentiniolie, Naturligviis maa man efter Omstændighederne gjentage dette indtil Stedet er reent, og det kan skee uden Skade for Farverne. Ofte er den gamle Mastixfernis blandet med Asphalt, Mumie eller andre Substantser, og maa man da forstærke Pudsvandet ved Tilsætning af ætheriske Olier (Citron-, Bergamot-, Rosmarin- eller Lavendelolie).

Man vogte sig for nogensinde at gnide for stærkt, naar man anvender Pudsvandet eller törrer den oplöste Fernis bort; da dette let kan trænge ned i Farverne og blödgjøre disse, hvilke da ved Gnidning let forpudses eller forvadskes.

Mastixfernis lader sig ogsaa tildeels aftage uden Pudsvand. Man tager noget Mastixpulver paa Fingerspidserne og gnider, uden at trykke for haardt, Overfladen af Fernissen, hvorpaa snart et fiint hvidt Stöv danner sig; det er den törrer Fernis, som ved fortsat Gnidning næsten ganske kan fjernes, kun maa man ofte aftörrer Maleriet med en fin Klud for at kunne iagttage Virkningen. Bliver denne Operation dreven forvidt, virker den ved Gnidningen til Stöv oplöste Fernis turberende paa Farverne, navnlig Lasurene, som et Radeerpulver. Denne Maade at aftage Mastixfernis paa egner sig dog kun for Malerier, hvis Billedflade er jevn og lige, som ere glat og fiint formalede, som ere aldeles fri for Revner, og hvis Fundament er fast,

navnlig Træ- eller Metal, da enhver nok saa ubetydelig Ophøining vilde lide ved Gnidningen. Mest anvendelig er denne Methode ved fine Cabinetstykker, og saadanne, hvor kun Overfladen af Fernissen ved Støv, Dunster og Smuds er bleven ureen, hvis underste Deel derimod ofte er klar og farveløs. Foretager man dette sidste Experiment, maa man, efterat have fjernet det afgnedne Støv, afvadske Maleriet med reent Vand og naar det er omhyggeligt tørret, med en fiin Svamp indgnide det med Terpentiniolie, med en lille Tilsætning af Copaiva Balsom; dette opfrisker Resten af den gamle Fernis, der kun behøver et tyndt Lag ny, for at blive aldeles klar.

Undertiden finder man paa Malerier smaa brune Ophøininger; disse fremkomme derved, at Fernissen har trukket sig sammen paa enkelte Steder eller er skjødesløst paastrøget. Saadanne Steder maa man behandle meget varsomt for ikke at skade eller angribe Omgivelserne. Det bedste Middel er at befugte hvert enkelt Sted med venetiansk Terpentiniolie med en lille Tilsætning af Copaiva Balsom og fortyndet med Terpentiniolie, lade dette virke nogle Timer og derpaa borttage det med Pudsvand og en fiin Klud; dette fortsætter man saalænge det er nødvendigt; gaaer det end langsomt, er man dog vis paa at Maleriet ikke lider derved.

Benzöe, Sandarak, Colophonium, Schellak, Elemi etc. lade sig for det Meste ogsaa opløse ved Pudsvand. Skulde den angivne Blanding ikke virke, maa

man, som allerede er bemærket, forstærke Pudsvandet med ætheriske Olier eller tage en større Quantitet Spiritus vini. Dog maa man være forsigtig og kun forstærke Blandingen med en ringe Tilsætning ad Gangen, indtil man opnaaer den attraaede Virkning.

En meget haardnakket Fernis viger ofte først, efterat den flere Gange er overströget med Lavendelolie; denne gjør hiin blöd og da virker Pudsvandet lettere.

Kaneel- og Nellikeolie virke endnu stærkere paa Harpixfernisser, men blödgjøre ogsaa let Farverne, hvorfor man kun i den yderste Nöd tager sin Tilflugt til dem.

Have disse Harpixarter været oplöste i Spiritus vini, de saakaldte Spiritus-Fernisser, saa lade de sig sjældent aftage med Pudsvand; man maa gjerne anvende Spiritus vini rectificatissimus alene og ofte endnu forstærke Virkningen ved at anvende den opvarmet. I saadant Tilfælde maa man omhyggeligt undgaae al Gnidning, og stedse holde en lille Klud, befugtet med Terpentinline og Copaiva Balsom, i Beredskab, for dermed ikke alene at indgnide det rensede Sted, men ogsaa for at komme Farverne til Hjælp, hvis Spiritussen begynder at angribe dem.

Ofte finder man, at Overfladen af et Malerie er overtrukket med en hvid Hinde, der gjør det aldeles uklart. Denne fremkommer enten derved, at Farvernes Saft er formindsket eller at Fernissens Bestanddele ere forstyrrede. For at fjerne denne Uklarhed

er det som oftest kun nödvendigt at indgnide Maleriet eller de enkelte Steder deraf med Terpentiniolie og Copaiva Balsom. Hjælper dette ikke maa man befugte dem med Spiritus vini, og saasnart Stedet er blevet klart, indgnide det med Terpentini- og Valmueolie. Et sidste Middel er endnu at befugte dem gjentagne Gange med Terpentiniolie, bedække dem med et Stykke fiint Papir og stryge dem med et ikke for varmt Strygejern.

Copal- og Rav-Fernisser findes kun sjældent anvendte paa Malerier; dog forekommer undertiden saadanne, og man kan let kjende dem derved, at de modstaae alle mulige Arter af Pudsvand, selv den stærkeste Spiritus vini.

Kun med stor Möie og ikke uden Fare for Maleriet lade de sig aftage.

Er det absolut nödvendigt at aftage dem, er det sikreste Middel at overstryge dem med ny Mastix eller Dammarfernis, lade denne törre godt og derpaa söge at afgnide den med Fingeren paa den för omtalte Maade. Overfladen af Copal- eller Ravfernissen bliver herved let angrebet og man kan da arbeide videre med andre Midler og tildeels fjerne Fernissen; jeg siger tildeels, thi vilde man aftage ethvert Spor af samme, kunde det, selv med den yderste Forsigtighed, ei skee uden Skade for Maleriet. Naar Overfladen af disse haarde Fernisser saaledes er angreben, indgnider man den med Salmiakspiritus og Copaiva Balsom (lige Dele af hver), dette vil efterhaanden

blödgjøre dem og man kan da med Spiritus vini, der er opvarmet, ligesom borttrulle den blödgjorte Masse.

Man kan ogsaa anvende Lavendelolie til Indgnidning og borttage det Oplöste eller Blödgjorte med absolut Alcohol. hvorefter man strax befugter det rensede Sted med Valmueolie.

Ligesaa vanskelige at aftage, men endnu mere skadelige for Malerier ere de saakaldte Oliefernisser.

Ofte forekommer det, at Uforstandige have paaströget disse, eller ogsaa at Malerier, ligesom gamle Meubler ere af og til indgnedne med Linolie. Herved opstaaer efterhaanden en mörkebruun uklar Masse eller Skorpe, der naturligviis maa fordærve og vansire det bedste Malerie. Dog ogsaa dette Onde kan med Forsigtighed og Taalmodighed bekjæmpes.

Man indgnider eller overstryger gjentagne Gange en saadan Olieskorpe med en Blanding af 3 Dele Valmueolie og 1 Deel Copaiva Balsom, og saasnart man mærker at den begynder at blive blöd, søger man med opvarmet Spiritus vini at borttage samme.

Ofte er denne Methode dog ikke tilstrækkelig, i Særdeleshed naar en saadan Olieskorpe er meget gammel og udtörret.

En Deel kaustisk Salmiakspiritus blandet med to Dele Spiritus vini rectificatissimus anvendt som Vædemiddel, efter Omstændighederne ogsaa opvarmet, pleier at virke. Naar Skorpen er blödgjort, hvilket let kan skjönnes derved, at den bliver klæbende, kan man

anvende Olie, varmt Vand eller Spiritus vini og ligesom bortrulle den gamle Olie.

Sæbespirit, kulsure og kaustiske Alkalier virke endnu hurtigere paa Olieskorpen, men deres Anvendelse er for Farverne selv meget farlig.

Naar saaledes et Malerie er rensat, det være nu fra hvilkensomhelst Fernis eller Substants, saa hænder det undertiden, at der endnu hist og her bliver Smudssteder tilbage; enten i Fordybningerne af et ujevnt Farvelag, eller Rester af gamle Retoucher, vel ogsaa gammelt Smuds, over hvilket Fernissen har været strøget.

Disse Steder maa man behandle forsigtigt, for ikke at angribe Omgivelserne; man gjør bedst i at søge med en Pensel eller en lille Pind af blødt Træ (Lindetræ) at væde dem med et eller andet opløsende Middel og efterhaanden bortfjerne dem.

Ogsaa en Radeerkniv kan her gjøre fortrinlig Virkning; kun vogte man sig for at anvende samme for meget, da man let angriber Overfladen af Farven, ei heller maa den bruges uden at være vædet med Olie, desto lettere vil den glide hen over Stedet.

I nogle Tilfælde kan man lettere radere endogsaa hele Flader, end opløse det Fremmede med flydende Midler; men Öiet maa her stedse lede Haanden; thi man kan anrette stor Skade, naar man ubekymret skraber løs paa det. — Men saaledes er det jo med Alt! — Med de bedste, hensigtsmæssigste Midler kan man aldeles ødelægge et Malerie. Dette er netop For-

skjellen imellem det, som man læser paa Papiret og det, som man lærer i Attelieret.

Ved Tempera-Malerier kan man i Almindelighed bruge samme Fremgangsmaade som ved Oliemalerier, kun maa man anvende een Methode for dem, der maaskee i Aarhundreder have været udsatte for Røg, Støv, Fugtighed etc. og aldrig have faaet en beskyttende Fernis; en anden for dem, der ere fernisrede, og hvor denne Fernis er bleven uklar, gul eller ureen.

Væsentligt maa man vogte sig for al stærk Trykning og Gnidning, men søge ved at væde Maleriet let med Terpentinoxolie, hvori er blandet en Femtedeel Lin- eller Valmueolie at bløde og siden med Bomuld, en blød Svamp, eller et fint Stykke Lærred, at fjerne det Fremmede.

Det almindelige Pudsvand gjør ogsaa her for det meste Virkning, i Særdeleshed naar man først har overstrøget Maleriet med et, af Rugmeel, lidt Suurdeig og varmt Vand lavet Klister. Dette stryges koldt paa Maleriet, og man lader det virke omtrent en 15 Minuter; efter Omstændighederne noget længere; aftager det og anvender da Pudsvandet.

Oftentimes maa man ogsaa tage sin Tilflugt til Sæbe eller Alkalier; disse skade ved Tempera-Malerier meget mindre end ved Oliemalerier.

En Deel venetiansk Sæbe, opløst i tre Dele Spiritus vini er det almindeligste Middel, naar Smuds-skorpen er meget haard. Man stryger denne Tinktur

ligesom en Fernis paa det urene Sted, lader den virke nogle Minuter og bortvadsker den med reen Spiritus vini.

Frem for Alt er ved Tempera-Malerier den yderste Forsigtighed at anbefale, og man gjør bedst i at prøve ethvert Middel, man anvender, paa et Sted hvor en mulig Forvadskning mindst kan skade. I Særdelighed anvende man saa lidt Vand, som muligt, da dette ofte er tilstrækkeligt til at forvadske enkelte Farver; herhen høre de blaa og røde; en paafaldende Tørhed er gjerne Kjendemarket, at de let opløses ogsaa suger Vandet sig let ned i Kridt eller Gipsgrunden og blødgjør denne; den ringeste Gnidning frembringer da ufeilbarligt en Beskadigelse.

Om Istandsættelsen med Pensel og Palet.

Er nu endelig Alt skeet, hvad der var nødvendigt for at betage et Malerie det Fremmede og Vansirende; har man den Glæde at have reddet det uden nogenhelst Beskadigelse af Farver og Lasurer, saa staaer kun tilbage at overtrække det med en ny, god Fernis.

Er der derimod defecte Steder, Huller, afsprungne eller afblegede Farver, Forvadsninger; er en Lasur borte etc., saa begynder den sidste Deel af Restaurationen med Pensel og Palet.

Allerførst maa man undersøge Overfladen af Maleriet, og hvor et lille Hul, Revne etc. findes, udfylde disse. Den bedste Masse hertil er fintrevet Kridt,

blandet med Gummi arabicum, opløst i Vand; man danner heraf et Kit, som man med en Paletkniv søger at bringe ind i Hullet eller Rønnen, saa at disse udfyldes og gjøres lige med den øvrige Flade, og da renser man Kanterne med en Klud vædet med Vand.

Er der et større Hul i Maleriet, saa er jo, som omtalt, sat Charpie, en Lap, eller nyt Lærred under; det er da nødvendigt at søge at skaffe sig et gammelt Stykke Lærred omtrent af samme Beskaffenhed, som det hvorpaa Maleriet er malet; tilklippe dette saa nøiagtigt som muligt efter Hullet og lime det i samme; de smaa Mellemlum kan man da udfylde med Kridtmassen.

Nu begynder Arbeidet med Pensel og Palet. Dette bestaaer enten i at retouchere enkelte smaa Steder eller at gennemarbejde hele Maleriet; give afblegede Farver ny Styrke, erstatte hist og her Former og Conturer, hvor de have lidt, lasere, punktere, kort sagt i at retouchere Alt det, som ikke mere er saaledes, som det har været.

Det er svært at sige, hvor meget der skal gjøres; Maleriet maa vise det. Restauratoren maa i Aanden sætte sig tilbage til den Tid, da Maleriet stod paa Stafeliet; studere de bedst vedligeholdte Partier, Paletten, Maaden hvorpaa Penselen er ført, kort sagt, at blive saa fortrolig som muligt med Mesterens Naturel: Kjærligheden til Værket, Kunstsandsen og Kundskaben til det Techniske i Malerkunsten vil da sige ham, hvor meget han tør gjøre. Ved betydelige

Restaurationer i de forskjællige Brancher af Malerier er det ogsaa hensigtsmæssigt at sætte sig i Forbindelse med dygtige Kunstnere; thi det er ikke godt muligt, at Restauratoren kan være lige duelig i Landskab-, Figur-, Dyr-, Sœ-, Blomster-, Bataille- og Architektur-Faget, thi: „Non omnia possumus omnes.“

Kittede Steder dækker man først med Tempera- eller Gouache-Farver i samme Tone, som Gjenstanden kræver, dog noget lysere; dette har den Fordeel, at man ikke behøver at overmale Stedet saa fedt med Oliefarve, men egentlig kun opererer med Lasurer, efter Omstændighederne flere Gange, dog aldrig førend den første Lasur er vel udtørret. Man behøver ei heller at frygte, at saadanne Retoucher ville mørkne efter, da den magre Kridtgrund suger Olien til sig, og denne da snart fordunster eller i det Mindste forhindres i at blive gul.

Ogsaa trækker enhver Oliefarve sig ved Indtøringen noget sammen og formindskes saa at sige i Quantitet; derved bliver dennes Forhold til Grundfarven svagere; den lyse Kridtgrund kan altsaa skinne igjennem og forhindrer Retouchen fra at blive mørkere.

Et Universalmiddel ved Restaurationen med Pensel og Palet er „Taalmodighed.“ Uden denne er det umuligt at hjælpe sig i de mange Vanskeligheder, der forekomme; ingen Knude maa sønderhugges, de maae alle omhyggeligen løses. Ethvert, nok saa lille Punkt, enhver Plet maa gjøres for sig, og aldrig maa man lade sig forføre til at overmale det Nærmeste med, for

desto bedre at frembringe Harmonie. Selv naar et Malerie er restaureret, maa man have Taalmodighed for at lade det godt törre, inden det fernisseres.

Vilde man her spørge, hvor lang Tid et restaureret Malerie behöver for at törres, saa kan man kun svare: saalænge, indtil Retoucherne eller Lasurerne kunne taale Fernissen; det vil sige, ikke alene dennes Paastrygning, men ogsaa dens Indtörning.

Meget kommer det jo iövrigt an paa: „hvormegget der er gjort, hvormegen Farve og Olie der er anvendt, og i hvilken Aarstid Restaurationen er foretaget.“ Et halvt Aar vil i Almindelighed kunne gjelde for et passende Tidsrum.

Hvad de Farver angaaer, som bedst ere anvendelige til Restaurationen, saa ere foruden de almindelige, enhver Maler bekjendte, meget at anbefale alle Lakfarver; i Særdeleshed Münchner guul, bruun, grøn og sort Lak, ligeledes Asphalt og Mumie. Den eneste hvide Farve, som egner sig til Lasur, er Baryt-Hvid. (Chemisk rensset kulsuurt eller svovlsuurt Baryt, reven i Olie.)

Da et Malerie, der er berövet sin Fernis ofte er indslaaet og Farverne staae matte og döde, er det nödvendigt at bruge et Middel til at gjengive dem deres Glands, forinden man kan retouchere. Mange Restauratorer bruge reen Nödde- eller Valmueolie til at indgnide de vedkommende Steder med, tildeels ogsaa for at bevirke, at den ny Farve, som paalægges, lettere lader sig formale. Et endnu bedre Middel er

en saakaldet Retoucheerfernis. Denne bestaaer af pulveriseret Dammar, omtrent 1 Deel, opløst i 2 Dele Copaiva Balsom. Denne Retoucheerfernis tørrer godt og forhøier endogsaa Farvernes Intensitet og forbinder sig saaledes med Lasuren, at den saa at sige hærdes og i Fremtiden ikke letteligen angribes. Det er begribeligt, at den ikke maa paastryges tyk, men saa tynd som muligt.

De fleste ældre Malerier beholde, selv efter at være pudsede paa det Nöiagtigste, et vist „Grain“, en Mængde smaa uregelmæssig fordeelte Punkter, eller ogsaa ere de gjennemfurede af større eller mindre Revner, ligesom overtrukne med et Net; disse Ting høre nu vel ikke til Maleriets Originalitet, men give dog dette en vis Eiendommelighed. Det er derfor nödvendigt, naar man har været nödsaget til at indmale hist og her, ogsaa at efterligne dette „Grain“ med en lignende Farve, idet man med en fin Pensel punkterer Retouchen, da den ellers vilde falde strax i Öinene og forstyrre Harmonien. Revner maa man først söge at efterligne i Kitten med en Radeernaal og dernæst udfylde disse med et tilsvarende Farvestof.

Om Fernisser.

En god Maleriefernis maa være fuldkommen klar, farvelös og omtrent af samme Consistents som Olie; den maa lade sig let og jevnt paastryge, snart tørre og efter Törringen ikke faae Revner eller Porer, eihel-

ler blive for sprød, men beholde en vis Elasticitet. De eneste Substantser til at tilberede en saadan Fernis, og som Erfaringen har viist at være de bedste og hensigtsmæssigste ere „Dammar og Mastix.“

Man tager til 1 Deel reen, gjennemsigtig og fra alt Fremmed rensed Dammar, 2 Dele klar Terpentiniolie. Dammaren pulveriseres først, og derpaa hældes Terpentiniolie paa; den opløser sig uden Varme, men bliver dog klarere og renere naar den er udsat for Solens Indvirkning. Bedst er det at benytte en klar, hvid Flaske til Opløsningen og oftere ryste denne godt.

Dammarfernissen har den Egenskab at give Malerierne en skjön Klarhed, tørrer hurtigt, behøver ikke at stryges saa tyk som Mastix og bliver ikke let gul; den lader sig ogsaa meget lettere aftage, end enhver anden Fernis.

Til Mastixferniss tager man ligeledes, til 1 Deel reen klar Mastix 2 Dele god Terpentiniolie, kommer det sammen i en Flaske, lader det staae nogle Dage og ryster Flasken oftere og søger derpaa at befordre Opløsningen, enten ved at sætte Flasken i kogende Vand eller i et saakaldet varmt Sandbad og udsætter den derefter nogen Tid for Luftens Indvirkning.

In the first place, we should mention that the
 author of this work is a well-known scholar
 in the field of history. He has written many
 books on this subject and his work is highly
 respected. The book is written in a clear
 and concise style, making it easy to read
 and understand. It is a valuable resource
 for anyone interested in the history of the
 region. The author has done a great job of
 presenting the facts and making them
 accessible to a wide audience. The book
 is well-organized and easy to navigate.
 It is a must-read for anyone who wants
 to learn more about the history of the
 region. The author's expertise is evident
 throughout the work. The book is a
 great addition to any library or collection.
 It is a well-written and informative
 work that provides a comprehensive
 overview of the history of the region.
 The author's research is thorough and
 his writing is clear and engaging. The
 book is a valuable resource for anyone
 interested in the history of the region.
 It is a well-written and informative
 work that provides a comprehensive
 overview of the history of the region.

Kortfattet Anviisning

til

at behandle, rense og blege Kobberstik,
Lithographier, Tegninger o. d. l.

Kortlæstet Anvisning

III

at behandle, rense og bløge Kobberstik

Lithographier, Tegninger o. d. l.

Kobberstik, Tegninger, Lithographier o. s. v. vedligeholdes meget bedre i Mapper end i Glas og Ramme, i Særdeleshed naar de bevares paa et tørt Sted og af og til blive tagne ud af Mappen og udluftede.

Mange ønske dog at have deres Kobberstik, Lithographier o. s. v. i Glas og Ramme, da de skulle tjene som Decoration i deres Værelser. Den almindelige Maade at indramme disse Sager er: at lade Glasset enten kitte eller fastlime til Falsen i Rammen, lægge Bladet i samme og forsyne det med en Bagklædning af Pap eller Træ. Denne Maade at opbevare Kobbere, Tegninger, Lithographier o. d. l. bevirker imidlertid, at mange af disse fordærvs enten ved at Brædernes Harpiks trænger igjennem og foraarsager Pletter eller ved at Fugtighed og Værelsets Temperatur meddeler sig Bagklædningen og igjennem denne Kunstbladet, der skimler, bliver guult eller bedærvs paa en eller anden Maade.

Vil man nu indramme et Kunstblad af hvilken Art

det end er, er det nödvendigt at söge at beskytte det for slige Onder.

Man har tvende Maader at gjöre dette paa; den förste er: at lade indrette dobbelte False i Rammen, saaledes at der bliver et Luftrum imellem Glasset og Bladet og igjen et imellem dette og Bagklædningen; den muligviis indtrængende Fugtighed, athmosphæriske Dunster o. s. v. ville da meddele sig Glasset og Bagklædningen uden letteligen at angribe Kobberet, Tegningen eller Lithographiet. Naar man vælger denne Maade til at indramme saadanne Blade, er det nödvendigt at spænde dem paa en tynd Blendramme.

Den anden Maade er: at lægge Bladet, der skal indrammes, imellem tvende Glasplader og beklæbe alle fire Kanter med stærke Papirstimler, fernissere disse bagefter med en eller anden Fernis og saaledes lægge det i Rammen, forsynet med en stærk Bagklædning, for at beskytte Glasset. For endnu yderligere at bevare saaledes indrammede Sager mod Væggenes Fugtighed kan man bag paa Rammen lade lime smaa Stykker Kork, at den ikke umiddelbart hænger op til samme.

Meget gamle, möre eller iturevne Blade maa man sætte paa nyt Papir. Man vælger hertil et Papir, der saameget som muligt svarer til det Gamle, spænder dette paa et Tegnebrædt og klæber det gamle Stykke

med et Stivelseklister (med en lille Tilsætning af Alun) paa Papiret og lader det bedækket med Trykpapir og stærkt presset, langsomt tørre.

For at styrke saadanne gamle, möre Blade kan man ogsaa forinden de paaklæbes, befugte dem med en svag Opløsning af Pergamentliim eller en Decoet af semen psylii (1 Deel paa 6 Dele Vand) og lade dem tørre.

Skulle stærkt beklippede Kunstblade eller Tegninger sættes paa hvidt eller Tonepapir, er det bedst kun at hefte Kanterne paa og dertil bruge den saakaldte Mundliim. Den bestaaer af lige Dele almindelig god Liim og hvidt Kandissukker; man opløser begge først i varmt Vand og koger dem da over Kulild saalænge, indtil Massen begynder at blive seig, hælder den i en eller anden Form og lader den tørre i Luften.

Forkrøllede og foldede Blade maa man enten sætte paa nyt Papir eller, naar de kunne taale det, spænde paa et Brædt, ligesom et Stykke Tegnepapir; kun maae de fugtes godt iforveien. Man kan ogsaa gjentagne Gange befugte dem med Vand, lægge dem imellem Trykpapir, lade dem næsten tørre saaledes, og da stryge dem med et temmeligt varmt Strygejern imellem to glatte Papper.

Defecte Steder kan man retouchere enten med Pen og Tusk, chemisk eller fransk Sortkridt; Materialet maa naturligviis rette sig efter Gjenstandens Farve.

Det simpleste Middel og den naturligste Fremgangsmaade ved at blege og rense Kobberstik eller andre trykte Kunstblade fra Pletter eller andre, enten ved Ælde eller skjödeslös Behandling fremkomne Ureenheder er at blöde og udvadske dem med Vand (helst destilleret),

Man udbreder Bladet paa en Glasplade og lægger det med samme i et Kar, som indeholder saa meget Vand, at dette netop bedækker det, og udsætter det saaledes for Solens Indvirkning, indtil man seer, at Papiret igjen bliver hvidt og Pletterne eller Ureenhederne forsvinde. Man kan ogsaa udbrede Bladet paa en Glasplade eller en med Kopalfernis overtrukken Træplade og udsætte det, idet man bestandigt holder det fugtigt for Solens Indvirkning.

I begge Tilfælde maa man anvende den yderste Forsigtighed ved Behandlingen, at de blödgjorte og deres Liim berövede Blade ikke sammenskydes eller sönderrives.

Vand- eller Fugtighedspletter pleie gjerne at bleges paa denne Maade. Er de derimod meget gamle, Bladet meget guult, tilröget eller ere Plantepigmenter derpaa, maa man forsöge chemiske Midler.

De paa Glas- eller Træplader udbredte Blade holdes med Vand nogle Timer meget fugtige, aftörres derpaa ved Paalægning af fiint Trykpapir, og nu bestryger man de tilsmudsede Steder med Chlorvand*) —

*) Chlorvandet kan man forstærke med Chlorkalk — 1 Deel

aqua oxymuriatica — eller Saltsyre; saasnart Pletterne vige, overgyder man Bladet flere Gange med Vand for at fjerne den overflödige Syre, og törrer dem ved at lægge flere Gange Trykpapir, saavel under som over dem, idet man vel vogter sig for enhver Gnidning, der vilde angribe de fine Linier og Punkter i Aftrykket.

Ved en vedholdende Behandling med Vand bliver Papiret let berövet en stor Deel af sit Bindemiddel; for at erstatte dette stryger man Bagsiden af det endnu fugtige Blad med en svag Oplösning af Pergamentlim eller en Decoet af semen psylii (1 Deel paa 6 Dele Vand), lader det ligge nogen Tid, og törrer det efterhaanden ved at paalægge gjentagne Gange tört Trykpapir, og holde dem under en eller anden Presse.

Blækpletter eller andre stærk farvede Pigmenter, som paa den nævnte Maade ikke lade sig fjerne, bestryger man med Oxsalsuurt Salt, oplöst i Vand, Viinsteen- eller Phosphorsyre, som efter Omstændighederne ogsaa anvendes opvarmet (helst i et Tinkar). Saaledes rensede Blade maa man hurtigt og gjentagne Gange overgyde med Vand, saalænge indtil de, bragte

paa 5 Dele Chlorvand — eller med Chlorkali — 1 Deel paa 10 Dele Chlorvand — ; man anvender kun det afklarede Fluidum.

i Berørelse med Tungen, ikke efterlade nogen suur Smag.

I de værste Tilfælde kan man ogsaa tage sin Tilflugt til fortyndet Svovl- eller Salpetersyre.

Blade, der kun ere blevne tilsmudsede paa Overfladen ved Olie-, Lys- eller atmosfæriske Dampe, kan man rense med gammelt, blødt Hvedebrød, dog maa man afskjære Skorpen og kun gnide meget let.

Ved Blade, der ere stærkt tilsmudsede med Olie, stryger man Bagsiden med et tyndt Klister af Pibeleer og Spiritus Vini, lægger Forsiden paa glittet Talkpapir og stryger med et ikke for varmt Strygejern den med Pibeleret bedækkede Bagside (saasomt dette er tørt), for at Olien bedre og snarere bliver absorberet. Derefter støver man Pibeleret af og befugter de maa-skee endnu synlige Spor af Olien først med Svovlæther, dernæst med Spiritus vini, og tildækker Bladet godt, for at Udtørringen kan gaae langsom for sig og ikke efterlade nogen Rand.

Vox- og Talgpletter blive ved gjentagen Bestrygning med Æther saa sprøde at de ved at böie Bladet let, løsne sig og kunne borttages med en Kniv.

Ubetydelige Fedt- eller Oliepletter lade sig meget let fjerne alene med Spiritus vini og Svovlæther. Man kan ogsaa anvende Salmiak- og Sæbespiritus; disse afvadskes først med Spiritus Vini og senere med Vand.

Indtørret Oliefarve, Linolie o. s. v. maa bestryges med en Blanding af Terpentiniolie og Spiritus vini (lige Dele af hver) med en lille Tilsætning af Salmiakspiritus — eller, naar dette ikke virker, med grøn Sæbe alene eller blandet med tinctura kalina (hvilket angriber hurtigere); man tager hver 5te eller 6te Time det Opløste bort, stryger nyt paa, og vedbliver denne Operation saa længe indtil Ureenheden er fjernet. Bladet bliver derpaa først udvasket med Salmiakspiritus, og Spiritus vini, for at fjerne Sæben, senere med Vand, og derpaa tørret og bleget i Solen og Luften paa de angivne Maader.

Kunstblade, der have gennemgaaet en af de anførte Operationer, tabe ofte deres Glands; for at restituere denne lægger man de temmelig tørre Blade mellem tvende glatte Papper og stryger med et varmt Strygejern først paa den ene saa paa den anden Pap; dette gjengiver dem i de fleste Tilfælde deres forrige Glands.

Have de mørke Partier mistet noget af deres Korpus, eller have de et skimmelig Udseende, maa man først søge, uden at gaa stærkt at borttage dette med gammelt blødt Hvedebrød, derpaa lægger man et Stykke Silkepapir, vædet med reen Terpentinolie, paa en glat Plade, Bladet med Billedsiden ned ad paa dette, bedækker det med en tynd glat Pap, og stryger med et taaleligt varmt Strygejern overalt. Ved Varmen fordamper Terpentinolien, Dampen optages af Trykkesvarten og denne pleier for det Meste derved igjen at blive kraftigere og klarere.

Danmarks Tekniske Bibliotek

m 007038879

300002910512

